

Vaksamhet och verksamhet

Predikan i S:t Peters kyrka på
Söndagen före domsöndagen 2021

Sune Fahlgren

*Dagens heliga evangelium läser jag ur Eugene Petersons parafraserade
översättning. I Matteus evangelium berättar Jesus följande liknelse i kapitel 25:*

Himmelriket är som när tio unga flickor tog sina oljelampor och gick ut för att ta emot brudgummen. Fem tänkte sig inte för och fem gjorde det. Flickorna som inte tänkte sig för tog sina lampor men ingen extra olja. Flickorna som tänkte sig för tog med sig olja till lamporna. Brudgummen kom inte när de hade trott, och alla slumrade till.

Mitt i natten var det någon som ropade: ”Han kommer! Brudgummen är här! Skynda er upp och ta emot honom!”

Alla tio kom på fötter och gjorde i ordning sina lampor. Flickorna som inte hade tänkt sig för upptäckte att deras lampor bara slocknade. ”Får vi låna lite olja av er”, bad de. Men de andra sa nej: ”Då räcker det inte till oss. Spring till affären och köp.”

Det gjorde de, men medan de var och köpte olja hann brudgummen fram. Och när alla som var där och tog emot honom hade gått in till festen stängdes porten.

Långt om länge kom de andra flickorna, de som inte hade tänkt sig för, tillbaka och knackade på dörren. ”Vi är här nu. Släpp in oss.” Men han svarade: ”Vilka är ni? Minsann! Jag känner inte er.”

Var alltså på hugget. Ni har ingen aning om när han kommer tillbaka. (Matt 25: 1–13)

TALET OM DEN STORA KRISEN

Matteus evangelium rymmer *fem* stora tal. Dagens liknelse om de tio flickorna ingår i det femte och sista, ett tal som handlar om tidens slut och den stora krisen – större än barnmorskekrisen och klimat-hotet (även om det också är mycket allvarligt).

När jag funderade på hur jag skulle inleda predikan, sneglade jag lite på hur det femte talet inleds i kapitel 24. Jesus gör där en *avskräckande* beskrivning av lärare och ledare som använder stora och fina ord, men som inte själva lever efter dem. Det temat påminner om hur det första talet, Bergspredikan, avslutas (i kap 7, v. 24–27).

Jesus betonar vikten av att både *höra* och *göra* hans undervisning för att man ska kunna bli en del av det kommande himmelriket.

Till syvende och sist verkar det som att vi på den yttersta dagen inte blir dömda utifrån tro, tankar, känslor eller ord, utan utifrån vem våra handlingar lyst på. Det framgår också i avslutningen av det femte talet. Kung Jesus säger: "Vad ni har gjort för någon av dessa mina minsta som är mina bröder, har ni gjort för *mig*" (Matt 25:40). Deras verksamhet i väntan på Jesus återkomst hade visat vem de väntade på och vad de hoppades på.

Så vilket avskräckande exempel skulle jag då kunna inleda min predikan med på söndagen före domsöndagen? Jag hann inte tänka färdig förrän jag kom ihåg hur det första talet i Matteus evangelium börjar. Hur börjar Bergspredikan? Det talet börjar inte med sylvass kritik eller negativa bilder, utan med *saligprisningar* och positiva bilder.

I alla lägen i livet – även inför allvarliga kriser – får vi se på oss själva i saligprisningarna ljus. Men, men ... även de som prisas saliga av Jesus kännetecknas av att de gör det rätta och goda. Deras liv och handlingar har himmelrikets kännetecken: "Saliga är de barmhärtiga, de fridsstiftande, de som strävar efter rättfärdighet, de ödmjuka..."

HUR BÖRJA DENNA PREDIKAN?

Hm, hur ska *jag* då börja dagens predikan? Då mindes jag en händelse i Jerusalem, när jag arbetade på den plats där Jesus berättade denna liknelse för 2000 år sedan. Så nu får de minnesbilderna bli början på denna predikan.

Det var en av de första studieresorna jag tog emot. Gruppen bestod elever från en bibelskola. Andra dagen fick de göra en vandring i Jerusalems gamla stad, guidad av en armenisk kristen som verkligen är insatt i det kristna arvet i denna stad. Han heter Kevork Hintlian. Så står vi utanför *Den heliga gravens kyrka* (Uppståndelse katedralen) och Kevork öppnar upp för samtal och frågor.

Då ställer en 22-årig kille följande fråga till honom: "Är du frälst?" Kevork stannar upp. Synbarligen upprörd. Så kommer svaret: "Ja, jag blev frälst *här*, för 2000 år sedan". Killen verkar inte förstå svaret. Kevork ser det och kommer med en motfråga: "Vem har gett dig och andra i världen de goda nyheterna om frälsning genom Jesus Kristus?" Och så svarar han på sin egen fråga: "Det gjorde de kristna i Jerusalem. Och nu kommer du hit och frågar om vi är frälsta!!!" Vi kristna här i Jerusalem har med våra liv som insats troget bevarat evangeliet sedan Kristus uppståndelse på denna plats. Världens frälsning hänger inte på enskilda personers trosupplevelser eller beslut. Frälsningen är ett faktum, som vilar på vad Gud gjorde här under Kristi påsk. Och frälsningen är en process som pågår ända fram till den dag då "Gud blivit allt i alla".

Ni må tro att personliga möten med kristna i det heliga landet gav bibelskolans elever många nya perspektiv. I stället för att tycka att de folk och förhållanden som de mötte borde förändras, såg de i allt de mötte utmaningar för sina ena liv. Vad innebär det för mig att vara människa? Vad är det konkret att vara "vaken" som kristen och att i handling vara ett ljus för evangeliet? Ingen växer utan genuina möten.

LIKNELSER VILL LÄSA OSS

På motsvarande sätt är det med de liknelser som Jesus berättade. Det är inte till för att vi ska försöka förstå dem i alla sina detaljer, utan det är berättelser som kan hjälpa oss att *förstå oss själva* och de vägval vi måste göra i livet.

Liknelser i Bibeln är alltså inte i första hand till för att du ska förstå dem. De är en bra hjälp att förstå *sig själv* lite bättre, särskilt i allvarliga tider. Liknelserna är därmed inte heller allegorier, där vi ska försöka lista ut vad varje detalj betyder (I relation till dagens liknelse skulle det vara: Vilka är "flickorna" idag, vad betyder "oljan" eller "lamporna" eller "femtalet", vem är "brudgummen"). I varje liknelse finns det däremot en poäng, ett skav som kan hjälpa oss, där vi finns i livet och världen.

Hela vår kultur försöker tränga undan allvaret i att vara människa. Oavsett om det gäller klimatförändringar, krigshot, bidragsfusk, pandemin eller barnmorskekrisen. Vår tids ideal är den glatta och friktionsfria ytan. Perfekta bilder på Instagram, helt utan skavanker.

Också i kyrkan tränger denna trevlighetskultur in. Det är som vi glömt bort att det mesta som är värt något kostar något i form av ansträngning och möda. Ja, ibland både svett och tårar.

DE TIO FLICKORNAS KÄNNETECKEN

Nu börjar det att bli dags att komma till liknelsen om de tio flickorna. Det är den andra av tre liknelser på rad i det femte talet i Matteus evangelium. Samtliga tre handlar om att tänka sig för, att vara förberedd. Alltså det som kallas för *vaksamhet*. Läs gärna de andra två liknelserna ikväll när du har tid för en andakt.

Gemensamt för dessa tre liknelser är också att de handlar om personer som är *förståndiga* och personer som är *dåraktiga* – de som "tänker sig för" eller de som "struntar i det". Här finns en tydlig referens till det första talet, Bergspredikan, där Jesus avslutningsvis talar om två snickare: en *klok* som byggde ett hus på fasta berget, och en *dum* som byggde på åkanten (Matt 7:21–23). Liknelsen om de tio flickorna har en tydlig referens till detta.

Att följa Jesus uppmaning och "vara på hugget" är inte att leva ett tråkigt liv. Tvärtom. Det är att aktivt leva på ett sätt som överensstämmer med Guds vilja. Och det ger livskvalité.

Våra andliga fäder och mödrar i den metodistiska folkrörelsen var på hugget – och de förtröstade på himmelriket som kommer. Just därför orkade de kämpa mot slaveri, kvinnoförtryck och korrup­tion i samhället. Deras vaksamhet bestod i att de odlade goda vanor som förändrade dem själva och samhällen. De var som flickorna i liknelsen som hade odlat den goda vanan att tänka runt hörnet och ta med sig olja. Syftet var inte att de skulle framstå som duktiga. De ville att deras gärningar skulle var ljus som lyste på brudgummen, Jesus Kristus.

DÅTIDENS BRÖLLOPSTRADITIONER

Bröllop i dåtidens Israel firades i regel i brudgummens hus. Men innan själva ceremonin började skulle brudgummen hämta bruden i hennes hem. Unga tonårsflickorna mötte då brudgummen på vägen och visade honom sedan till brudens hus. Facklorna kastade sitt ljus på brudgummen.

Enligt flera texter i Bibeln sågs Jesus i den tidiga kyrkan som en brudgum, och kyrkan sågs som hans brud (se till exempel 2 Kor 11:2, Upp 19:7–9). Och läsaren av Matteus evangelium får veta att Jesus kallar sig för brudgum (Matt 9:15).

Alla sådana här traditioner och förhållanden utgör själva förutsättningen för liknelsen. På motsvarande sätt för oss. Det är i vår specifika situation som liknelserna kan hjälpa oss att förstå något.

SÅ VAD ÄR DÅ POÄNGEN?

Som i andra liknelser finns budskapet också här i berättelsens poäng, i själva smärtpunkten om de tio flickornas uppdrag. Så här uttrycks den i verserna 11–12: ”Porten stängdes” och sedan brudgummens kärva replik ”Jag känner er inte”.

I en judisk by, där hela byn är närvarande vid en vigsel, passar inte den stängda dörren in. Och i en judisk by känner alla varandra. Ingen kan därför påstå att någon är okänd. Att som brudgum hävda att jag inte haft något sam­röre med fem unga flickor i byn är motsägelsefullt. Här kommer alltså det *oväntade* momentet in, det moment som är så vanligt för Jesus liknelser. Här blir det svårt! Och detta svåra kan hjälpa oss att upptäcka det motsägelsefulla i våra egna liv.

Jag brukar fråga mig: Vilken roll identifierar jag mig med i liknelsen? Är jag som en klok flicka som är på hugget och har olja? Ser jag mig med i festen, igenkänd av brudgummen. Eller är jag en dåraktig person som inte har olja, som inte kom in, som möter orden ”jag känner dig inte”.

ATT HÅLLA SIG VAKEN

Jesus avrundar liknelsen med en uppmaning till sina lärjungar i alla tider: Håller er vakna!

När Matteus evangelium skrevs var dessa ord mycket relevanta. Varför ska lärjungarna vara på hugget i väntan på Jesus återkomst? Och hur uttrycks vaksamhet? Ingen vet ju dagen eller timmen för detta. Jerusalem föll år 70 e Kr. Det var en kris. Men då kom inte Jesus tillbaka.

Även om kung Jesus dröjer, kan ändå varje människa vara säker på att en dag tar livet slut, och ingen av oss kan veta exakt när det sker. Jesus uppmaning att vara vaksamma och verksamma behöver alla ta till sig.

För de kloka flickorna i liknelsen ledde medvetenhet om livets realiteter varken till flyktbeteende eller till uppgivenhet. De förstod sina liv i ljuset av både dåtid och framtid: *Dåtid* – ”vi är bjudna till bröllop”. Fast och visst. Vi är frälsta. *Framtid* – ”vi vill vara med på bröllopet och därför är vi verksamma”. De tog med sig olja. De tog tillfällena att visa vem de hoppades på. Deras verksamhet hade som syfte att lysa upp brudgummen som kommer.

DOMENS DAG ÄR EN KRIS

”Dom” heter på grekiska *krisis*, som bildat vårt ord kris.

Med den innebörden av kris, förstår vi att den dom som liknelsen pekar på inte är en fördömelse eller bedömning av hur duktiga vi varit. Det är ett sannings ögonblick, en nödvändig kris, då skillnaden mellan vad som var avsikten och vad som faktiskt skett klargörs. Domen gäller gapet mellan avsikten och vad det faktiskt blev!

Den yttersta avsikten med hela vår existens kallas genom hela Bibeln för *Guds vilja*, och är sammanfattad i manifestet ”att älska Gud och sin nästa som sig själv”, ”att vårda skapelsen” och ”låta rätt och rättfärdighet råda i samhället”.

Det är dessa goda vanor och verksamhet vi ska odla i väntan på himmelriket. Så läser jag orden ”Uppmuntra varandra i stället varandra så länge det heter *idag!*” (Hebr 3:13).

Det viktiga är inte att ändra historien, utan att ändra framtiden. Genom att varje dag göra det sanna, det goda, det sköna vittnar vi om vilken framtid vi tror på, och vem som är framtidens herre och frälsare!

Väntan efter frälsningens fullbordan är lång! Men en dag är som tusen år, och tusen år som en dag. Evighetens ljus omsluter allt skapat. Domen, krisen, förvandlar världen. Både nu och på den yttersta dagen. Amen.